

Zer AA sistema dira arrisku handikoak AI Act-en arabera?

Adimen Artifiziala ez da denaren arabera erregulatzen, egiten duenaren arabera baizik. Premisa horren arabera, Adimen Artifizialari buruzko Europako Erregelamenduak (AI Act) arriskueta oinarritutako ikuspegia hartzen du, eta sistemen sailkapen hierarkikoa ezartzen du, AA sistemaren erabileraren edo helburuaren arabera.

Arrisku handiko AA sistemak

Piramide arautzaile horren barruan, arrisku handiko AAko sistemak ez daude debekatuta, baina bai zorrotz araututa. Osasunean, segurtasunean edo oinarritzko eskubideetan eragin nabarmena izan dezaketen sistemak dira. Bi kategoria nagusi daude:

1. Araututako produktuei lotutakoak

AA sistema bat arrisku handikotzat jotzen da:

- Araututako produktua bera da, edo
- Produktu horren segurtasun-osagaia da
- Eta produktu hori hirugarrenek ebaluatuko dute

Adibideak:

- Robot autonomoak
- Makinak
- Jostailuak
- Osasun-produktuak

Merkaturatu aurretik, kanpoko ebaluazioa gainditu behar dute, adostasuna bermatzeko.

2. Arrisku handiko erabilera-kasuak

Oinarrizko eskubideetan duten eraginagatik arrisku handikotzat jotzen diren erabilera-kasuen zerrenda batean sartutako AAko sistemak dira. Zortzi eremutan banatzen dira:

1. Biometria

- Urruneko identifikazio biometrika (ez du barne hartzen egiaztapen biometrika).
- Kategorizazio biometrika ezaugarri sentikorren arabera.
- Emozioak ezagutzea (lantokietatik edo ikastetxeetatik kanpo)

2. Azpiegitura kritikoak

- AA trafikoko, sare digitaletako, uretako, gaseko, elektrizitateko edo berokuntzako segurtasun-osagai gisa.

3. Hezkuntza eta lanbide-heziketa

- Sarrera-sistemak.
- Ikaskuntzaren emaitzen ebaluazioa.
- Azterketak gainbegiratzea (debekatutako portaerak antzematea).

4. Enplegua eta lan-kudeaketa

- Langileak kontratatzea eta hautatzea.
- Jardunaren ebaluazioa.
- Lan-inguruneko portaera gainbegiratzea.
- Lan-baldintzei edo kontratuen amaierari buruzko erabakiak.

5. Funtsezko zerbitzuetarako sarbidea

- Prestazio publikoetarako ebaluazioa
- Kreditu-kalifikazioa edo finantza-kaudimena
- Osasun- edo bizi-aseguruen tarifak

- Larrialdi-deiak sailkatzea eta esku hartzeko zerbitzuak lehenestea

6. Legearen aplikazioa

- Kriminalitate- edo berrerortze-arriskuen ebaluazioa
- Ikerketetan profilak egitea
- Poligrafo gisa erabiltzea
- Proben fidagarritasuna ebaluatzea

7. Migrazioa eta muga-kontrola

- Mugetako arriskuen ebaluazioa
- Asilo-, bisa- edo egoitza-eskaeretarako euskarria

8. Justizia eta prozesu demokratikoak

- Agintari judizialei laguntzea egitateak edo legeak interpretatzen
- Hauteskundeetan edo hauteskundeetako jokabidean duen eragina

Zer eskatzen du araudiak?

Arrisku handiko AA sistemek nahitaezko baldintza batzuk bete behar dituzte merkatuan sartu edo zerbitzuan jarri aurretik, aurreikusitako helburuarekin bat etorritik funtzionatzeko dutela egiaztatzeko.

Erantzukizun nagusia sistemaren hornitzailearena da. Hauek dira gakoak:

1. Arriskuak kudeatzeko sistema

- Eragin negatiboak identifikatu eta ebaluatu behar ditu, bai aurreikusitako erabileretan, bai aurreikusi ezin diren erabileretan.

2. Datuak eta datuen gobernantza

Datu hauek erabili behar dira:

- Adierazgarriak, egokiak eta gutxieneko akatsak dituztenak
- Behar bezala kudeatuta, alborapenak saihesteko
- Sistema erabiliko den testuingurura egokituta (adibidez, ingurune geografikoa edo funtzionala)

3. Dokumentazio teknikoa

- Hedatu aurretik egin behar da, eta eguneratuta mantendu
- Arauak betetzen direla frogatu behar du, eta agintarien ebaluazioa erraztu behar du.

4. Erregistroak gordetzea

- Gertaeren erregistro automatikoa ahalbidetu behar du, arriskuak detektatzeko

5. Gardentasuna eta hedapenaren arduradunei informazioa jakinaraztea

Erakunde erabiltzaileek honako hauek jaso behar dituzte:

- Sistemak zer egiten duen
- Zer muga ditu
- Nola sartu

6. Giza ikuskapena

Sistemek honetarako diseinatuta egon behar dute:

- Pertsonen zaintza aktiboa ahalbidetzea
- "Automatizazio-alborapena" prebenitzea
- Behar izanez gero, funtzionamendua gelditzeko aukera ematea.

7. Zehaztasuna, sendotasuna eta zibersegurtasuna

Zabaldu aurretik, hornitzaileak egiaztatu behar du sistemak baldintzak betetzen dituela, adostasun-ebaluazioen bidez:

- Barne-kontrolagatik (hornitzailea): arrisku handiko erabilera-kasuak
- Jakinarazitako erakunde bakoitzeko: lehendik dagoen araudiaren arabera hirugarrenek EdC behar duten produktu arautuei lotutakoak.

Arrisku handiko AA sistemek ez dute soilik teknikoki eraginkorrak izan behar: soziala eta legalki erantzuleak ere izan behar dute.

Horrelako sistemak diseinatzen, hornitzen edo hedatzen lan egiten baduzu, prozesuak berrikusteko, kontrolak indartzeko eta datorrenari aurrea hartzeko unea da.

Izan ere, arrisku handiaz hitz egiten dugunean, eskakizun handiaz ere hitz egiten dugu.